

Съобщение до медиите

Европейският съюз планира инвестиции в размер на 584 милиарда евро до 2030 г. за модернизация и подготовка на електроенергийните мрежи за енергийния преход

България следва ефективно да внедри съвременните технологии в съществуващата инфраструктура, за да осигури устойчивост на мрежата.

18 юни 2024г., София.

Управлението на електроенергийната мрежа става все по-сложно в контекста на бума на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ). Нестабилността и непредсказуемостта на ВЕИ производството води до дисбаланси, които следва да се управляват от мрежовите оператори чрез децентрализирани решения за повече гъвкавост. Честите излишъци на електроенергия в светлата част на деня през последната година са довели до това, че половината от смущенията в честота на електропреносната система на континентална Европа са причинени от излишъците в България.

С цел да подобри електропреносната свързаност и да повиши капацитета на мрежите да присъединяват нови ВЕИ мощности, през ноември 2023 г. Европейската комисия стартира План за действие за мрежите, който предвижда инвестиции в размер на 584 милиарда евро до 2030 г.

Интелигентните мрежи и дигитални технологии като сензори, автоматизация и изкуствен интелект може значително да оптимизират управлението на електроенергийните потоци и да предвиждат колебанията в търсенето. Така потреблението може да се пренасочва към периоди с високо производство на ВЕИ, което и да ограничи екстремалното натоварване на мрежата. За България, ключовият въпрос е как тези съвременни технологии и решения могат да бъдат внедрени ефективно, за да се гарантира стабилността и устойчивостта на мрежата.

Това са някои от основните теми, обсъдени по време на кръгла маса, организирана от Центъра за изследване на демокрацията на 18 юни 2024 г., посветена на **„Еволюцията на българската мрежова инфраструктура: модернизация и дигитализация“**.

В дискусиата взеха участие **Делян Добрев**, председател на Комисията по енергетика в Народното събрание, **Рад Станев**, ръководител на лаборатория „Устойчивост на електроенергийните системи“ в Техническият университет, **Карел Крал**, главен изпълнителен директор на Електрохолд, **Здравко Братоев**, заместник-председател на Съвета на директорите на Електроразпределение Юг, част от EVN България, **Калоян Стайков**, главен икономист на Института за енергиен мениджмънт, **Севдалин Станев**, изпълнителен директор на Loren Networks и **Мирослав Ризов**, системен архитект в направление „Автоматизация в Енергетиката“ към „Шнайдер Електрик“ България.

Делян Добрев обясни, че капацитетът на мрежата е претоварен само в една трета от денонощието и то не на всички места в България. За да се оптимизира използването на мрежата е въведена гъвкава схема за присъединяване на вятърни мощности и батерии за съхранение, които да допълват производството на фотоволтаичните централи като използват капацитета на мрежата в часовете, когато не грее слънцето. Той подчерта, че, за да не се увеличава тежестта върху потребителите, тарифите за мрежови услуги следва да останат регулирани на равнища, които не повишават значително електроенергийните цени. За целта технологичните инвестиции на мрежовите оператори следва максимално да се финансират със средства от Европейския съюз.

Карел Крал подчерта, че високотехнологичните решения са налични, но тяхното внедряване може да доведе до значително увеличение на мрежовите такси. Той обясни, че България има най-ниските цени за мрежови услуги в ЕС и това обуславя по-ниските общи инвестиции на мрежовите оператори. Той очерта и нуждата от ефективни стимули за промяна на потребителските навици, което би спомогнало балансирането на мрежата. В тази връзка обърна и внимание, че България все още няма система от гъвкави тарифи, които да стимулират потребителите да потребяват електроенергия в часовете, когато производството е най-високо и съответно цената най-ниска.

Рад Станев обясни, че ситуацията, с която се сблъсква българската електроенергийна система е нова за целия свят и технологичното познание не е налично, а трябва да се създаде. Все още не се заделят средства за развитие на човешкия капацитет за справяне с новите предизвикателства пред мрежите. Наблегна и на необходимостта от актуализиране и адаптиране на правилата за управление на електропреносната мрежа, които са писани преди 20 години, и не отговарят на нуждите за сигурност и гъвкавост на мрежите. Следва да се разработят мерки, които не изискват големи инвестиции, но ще имат значителен положителен ефект за ефективното управление на мрежата.

Калоян Стайков смята, че основният приоритет на енергийната политика, като цяло, и на по-доброто управление на електроенергийните мрежи трябва да бъде гарантирането на независимата работа на енергийния регулатор. Необходима е и актуализация на съществуващата регулаторна рамка, която да гарантира равнопоставеност между частните и публичните субекти при финансиране и изпреварващо развитие на сектора.

Мирослав Ризов представи набор от налични технологични решения като подчерта, че софтуерните и хардуерните решения следва да вървят ръка за ръка. За да се дигитализира управлението на мрежите е необходимо да се осигурят физическите устройства, които събират данните на място, а именно интелигентните електромери.

Севдалин Станев, от своя страна, наблегна на необходимостта от анализирането на огромен обем от данни в реално време посредством изкуствен интелект и предоставянето на информиран избор и решения на диспечерите, за да се предотвратят аварии и технически проблеми. Той сподели, че подобни автоматизирани решения за по-добро планиране ще изиграят решаваща роля при адаптацията на мрежовите оператори към климатичните промени и все по-честите екстремални природни явления.

Участниците в дискусиата се обединиха около тезата, че технологични решения са налични, но липсата на финансиране и кадри са ключови пречки пред прилагането им. Те бяха единодушни, че както физическата инфраструктура, така и регулаторната рамка имат нужда от адаптиране към новите условия. Потребителите могат да играят изключително важна роля в балансирането на мрежата, ако им бъдат предложени подходящи стимули и те се превърнат в активни участници на електроенергийния пазар.

* * *

Мисията на Центъра за изследване на демокрацията е „изграждането на мостове между науката и политиката“. Центърът е независим, интердисциплинарен аналитичен институт, който съчетава широк спектър от знания, умения и възможности. Работата му в редица обществено-икономически области е свързана с изследвания, анализи и препоръки за подобряване на националните и европейските политики. За повече информация посетете www.csd.eu.

За повече информация:

Симона Недялкова
Сътрудник „Комуникации“
simona.nedyalkova@csd.eu

**Център за изследване на
демокрацията**
1113 София, България
ул. „Александър Жендов“ 5
csd@online.bg